

розвитку країни, уряд Бхутто відкривав нові світські заклади освіти. Загалом проблема грамотності населення в країні не була вирішена, але на третину безграмотність була скорочена. Відбувалася поступова електрифікація пакистанських сіл, у містах будувалися дороги, з'явився дешевий телефонний зв'язок. Завдяки розробленій програмі боротьби з обігом наркотичних засобів у країні вдалося частково побороти продаж та розповсюдження наркотиків.

Незважаючи на міжнародне загравання Б. Бхутто із Заходом, який надавав їй ще й фінансову підтримку, Бхутто не виконала вимог призупинити ядерний проект Пакистану. У 1994 році Пакистан офіційно оголосив, що має у своєму розпорядженні ядерну бомбу. Ядерний статус країни мав підняти престиж та значимість держави не лише у світі, а й в очах пересічних пакистанців. Авторитет Пакистану у мусульманському світі значно зріс завдяки наявності першої і поки що єдиної «ісламської ядерної бомби».

Побудувати демократичну республіку з високими темпами економічного зростання Беназір Бхутто так і не вдалося. Дефіцит бюджету становив 10% ВВП. Витрати на оборону та ядерну програму забирали до 50% держбюджету. Більше 30% йшло на фінансування зовнішнього боргу. Зростала залежність країни від імпортової продукції. Сальдо торговельного балансу мало від'ємний характер, у 1996 році імпорт перевищував експорт майже на 40%, відбулося падіння курсу національної валюти. Популярність Б. Бхутто почала знижуватися, її було звинувачено у розкраданні державних коштів та несплаті податків. У 1996 році Беназір Бхутто змушена була піти у відставку. Після військового перевороту в 1999 році разом із родиною вона виїхала до Об'єднаних Арабських Еміратів. Згодом переїхала до Лондону. За звинуваченнями у корупції суд Пакистану заочно засудив її до восьми років ув'язнення.

Після проголошеної амністії у жовтні 2007 року Бхутто вирішила боротися на парламентських виборах Пакистану за крісло прем'єр-міністра країни. Після чергового замаху на її життя загинула під час мітингу 27 грудня 2007 року в місті Равалпінді. Її смерть викликала обурення не лише в Пакистані, а й в усьому світі. Після виборів 2008 року та перемоги ПНП чоловік Беназір Бхутто став президентом Пакистану. Незважаючи на неоднозначну оцінку її політичної діяльності, численні економічні прорахунки та зловживання, Беназір Бхутто стала своєрідним світовим символом боротьби ісламських жінок за свої особисті та політичні права.

Висновки

Грунтуючись на результатах проведеного дослідження, можна зробити висновок, що ці дві непересічні жінки здійснили значний вплив на розвиток національної економіки країни. На жаль, соціальні, економічні та політичні умови, за яких проводилися реформи у Великобританії та Пакистані, були різними, що й обумовило їх різну ефективність та наслідки. Актуальність і гострота проблеми реформування економіки України свідчить про об'єктивну необхідність подальшого дослідження міжнародного досвіду у сфері реалізації ефективної антикризової та стимулюючої економічної політики.

Література

1. Белокрыцкий В., Москаленко В. Пакистан: испытание на прочность // Мировая экономика и международные отношения. – 2008. – № 6. – С. 75–85.
2. Воспоминания о Мэгни: Портрет Маргарет Тэтчер / Изэйн Дейл (сост.) М.Ю. Зарицкая (пер. с англ.). – К.: Знання-Прес, 2003. – 349 с.
3. Ігнат'єв П.М. Країнознавство. Країни Азії. – Чернівці: Книги – XXI, 2006. – 424 с.

Н.І. ОМЕЛЬЯНЧИК,
к.е.н., НДЕІ Мінекономрозвитку України,
Н.В. МУДРАК,
НДЕІ Мінекономрозвитку України,
М.Ф. ТЮТЮН,
НДЕІ Мінекономрозвитку України

Залучення іноземних інвестицій в національну економіку

У статті розглядаються напрями та пріоритети залучення іноземних інвестицій, а також питання покращення управління цим процесом.

В статье рассматриваются направления и приоритеты привлечения иностранных инвестиций, а также вопросы улучшения управления этим процессом.

The article deals with the direction and priorities for attracting foreign investment, as well as improving the management of this process.

Постановка проблеми. Інвестиції (в тому числі іноземні) є важливим чинником розвитку національної економіки. На сучасному етапі її розвитку вони виступають вагомим джерелом отримання новітніх конкурентоспроможних технологій. Купівлю українських підприємств чи їх частки (тобто здійснення процесів злиття чи поглинання) іноземні інвестори розглядають як привабливий спосіб інвестування з тих позицій, що зменшується ризик через неефективний менеджмент. Разом із тим збільшуються шанси застос-

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

ування передового досвіду у сфері отримання нових технологій та оборотних коштів.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Питанням щодо економіко-статистичного аналізу залучення іноземних інвестицій в Україну та в країни з розвинутою економікою приділено в економічній літературі достатньо уваги, зокрема в працях таких вчених, як В.Я. Шевчук, П.С. Рогожин, І.О. Бланк, О. Балануца, І. Абрамович, та ін. Проте слід зазначити, що в працях відомих вчених недостатньо розкрито сутність стратегій залучення інвестицій, тобто стратегії як процесу інвестування, що є невід'ємною складовою у формуванні та прийнятті рішення інвестувати в той чи інший об'єкт (країну, галузь, підприємство), а також недостатньо розкрито аналіз та процес вибору стратегій інвестування, формування стратегій як таких.

Метою статті є дослідження особливостей залучення іноземних інвестицій в економіку України, а також пропозиції щодо поліпшення управління цим процесом.

Виклад основного матеріалу. Основною тенденцією, що характеризує розвиток світової економічної системи останніми роками, є всеохоплюючий процес глобалізації, що зумовив поширення та поглиблення світогосподарських взаємозв'язків. За таких умов попит національних економік на інвестиційні ресурси постійно зростає, що загострює конкурентну боротьбу на ринку прямих іноземних інвестицій.

Україна успадкувала від збанкрутілої пострадянської держави застарілу інфраструктуру. Навряд чи інтересам України відповідало б залучення інвестицій у старі підприємства, які прив'язували б Україну до реінкарнації минулого. Тепер перед Україною стоїть завдання інтегруватися у світовий ринок як повноправний суб'єкт міжнародних економічних відносин, та саме іноземні інвестиції – це один з засобів такої інтеграції. Так, у той час як американські компанії сфери високих технологій реалізують потенціал високоосвічених трудових ресурсів України, американські агротехнічні та харчопереробні компанії інвестують у колосальний потенціал українського сільського господарства. Ці фірми разом з іншими компаніями з США, що займаються виробництвом в Україні, визнали також потенціал її високорозвинутого виробничого сектору, а також транспортної та комунікаційної інфраструктур, що розвиваються.

Однак дослідження показують, що яким би не був великим економічний потенціал країни, вона не зможе привернути багато іноземних інвестицій, якщо не забезпечить прозорі, прості та стабільні умови для інвесторів. Досвід показує, що такі країни, як Україна, повинні перш за все лібералізувати і дерегулювати підприємницьку діяльність, забезпечити стабільну та передбачувану законодавчу базу, захистити права на інтелектуальну власність, зміцнити корпоративне управління та реформувати громадське адміністрування, якщо країна хоче сповна використати свій потенціал для привернення іноземних інвестицій. Країни з прозорими та стабільними правилами управління приватизацією та бізнесом до-

сягають успіху. Країни зі слабкими законами щодо прав та обов'язків акціонерів та із слабким судовим устроєм просто не цікавлять іноземних інвесторів.

Подолання економічної відсталості потребує невідкладних дій щодо реформування та стабілізації економіки, спрямованих на інноваційний розвиток, технічне оновлення галузей, підвищення обсягів виробництва, всіляку підтримку вітчизняного виробника, збереження наукового, технічного, виробничого і трудового потенціалу. Необхідною умовою таких дій є підвищення інвестиційної активності та ефективності використання інвестиційних ресурсів. Саме вони формують виробничий потенціал на новій науково-технічній основі і визначають конкурентні позиції країн на світових ринках.

В Україні створена законодавча база в сфері регулювання інвестиційної діяльності, яка і поступово вдосконалюється з метою досягнення більшого притоку іноземних інвестицій та підвищення ефективності їх використання. Законом України «Про режим іноземного інвестування» для іноземного інвестора в Україні встановлені рівні умови діяльності і з вітчизняним інвестором. Вказаним законом іноземним інвесторам даються державні гарантії захисту їх капіталовкладень [1].

Відповідно ст. 1 вказаного закону іноземні інвестиції визначаються як цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою одержання прибутку чи досягнення соціального ефекту [1].

Основними формами здійснення іноземних інвестицій є:

- часткова участь у підприємствах, що створюються разом з українськими юридичними і фізичними особами, чи придбання частки діючих підприємств;
- створення підприємств, що цілком належать іноземним інвесторам, філій і підрозділів іноземних юридичних чи осіб придбання у власність діючих підприємств цілком;
- придбання не забороненого законами нерухомого чи рухомого майна;
- придбання самостійно за участю українських юридичних чи фізичних осіб прав на користування землею і використання природних ресурсів на території України;
- придбання інших майнових прав;
- в інших формах, що не заборонені законами України, в тому числі без створення юридичної особи на підставі договорів із суб'єктами господарської діяльності України.

Іноземні інвестиції можуть вкладатися в будь-які об'єкти, інвестування в які не заборонено законодавством.

Україна має ряд проблем із залученням іноземних інвестицій, але вони часто перебільшені. Варто зазначити, що в Україні практично немає цілеспрямованої стратегії щодо стимулювання іноземних інвестицій. Місцеві державні адміністрації мають сприяти створенню підприємств з іноземними інвестиціями, зобов'язані вносити пропозиції щодо залучення іноземних інвестицій на економічний розвиток [3].

У той же час слід зазначити, що в Законі України «Про режим іноземного інвестування» є недоліки. Так, в ньому від-

сутні будь-які конкретні положення щодо найважливіших об'єктів регулювання, пріоритетних галузей економіки, соціальної сфери й території, що заплутує розв'язання проблем пільгового режиму інвестування, а також положення про кваліфікаційний мінімум іноземних інвестицій, які були б необхідні для системи іноземного інвестування.

Одним із недоліків законодавчої бази іноземного інвестування є те, що порядок переказу прибутків, доходів та інших коштів, одержаних внаслідок здійснення іноземних інвестицій, визначається тільки Національним банком України, а відповідного законодавчого акта, прийнятого Верховною Радою України, не існує [4]. Законодавча база процесу іноземного інвестування має охоплювати всі аспекти цієї багатогранної діяльності.

На сучасному етапі в Україні законодавчо не визначені процеси іноземного кредитування, створення кредитних співтовариств, надання прав власності на землю. Також не розроблено механізми державного страхування іноземних інвестицій, створення страхових фондів, оскільки українські страхові компанії беруть участь у залученні іноземних інвесторів в основному як об'єкт вкладень і не сприяють залученню іноземних інвестицій.

Важливими правовими документами, що регулюють взаємовідносини між суб'єктами інвестиційної діяльності, є міждержавні угоди «Про сприяння та взаємний захист інвестицій». Такі договори є гарантом надання справедливого статусу інвестиціям та захисту їх на території іншої держави. Вони підписані з 44 країнами світу. Позитивно впливає на залучення іноземних інвестицій співробітництво та допомога Україні з боку Міжнародного валютного фонду та інших міжнародних організацій. Для пошуку фінансових ресурсів та реалізації інвестиційних проектів створена Українська державна кредитно-інвестиційна компанія. Компанія може виконувати функції супроводження і фінансування інвестиційних проектів [2, с. 18]. Значну роль у процесі іноземного інвестування в Україні відіграють іноземні банки, які кредитують в основному імпортні операції клієнтів і виробничу діяльність деяких підприємств з іноземними інвестиціями.

З метою заохочення інвестування коштів в реальну економіку необхідно забезпечити пріоритетність виділення кредитних ресурсів на пільгових умовах рефінансування для банків, які кредитують високоефективні інвестиційні проекти, передовсім інноваційного спрямування. Ефективне здійснення інвестиційної діяльності на підприємстві зумовлює необхідність оптимізації системи управління інвестиціями і формування відповідної структури управління. Ефективність інвестицій визначається дієвістю системи управління інвестиційною діяльністю, яка повинна бути побудована на економічній основі та включати такі підсистеми: фінансово-кредитну, оподаткування, платежів за виробничі та природні ресурси, цінову, економічних стимулів та санкцій.

До чинників, які реально можуть впливати на активізацію залучення іноземних інвестицій в економіку України, можна віднести:

- стабілізацію законодавчої бази держави;
- інтеграцію політичної волі усіх гілок влади;
- нормалізацію стану фінансово-кредитної системи;
- підвищення інвестиційної активності населення;
- розбудову інфраструктури фондового ринку;
- розвиток системи організованої торгівлі.

Проте слід зазначити, що економіка України нині не може задовольнити вимоги західних інвесторів. Серед причин не-привабливості українського інвестиційного клімату називають повільні темпи реформування й економіки, й законодавчої бази, а також нераціональний розподіл внутрішніх інвестицій, високі податки, надмірне регулювання та заповільненість економіки.

Незважаючи на всі вади, економіка України в цілому є достатньо привабливою для іноземних інвестицій. Це зумовлено такими чинниками, як прагненням:

- закріпитися на перспективному ринку збуту України;
- одержувати прибуток на довгостроковій основі;
- дістати доступ до порівняно дешевих джерел ресурсів;
- використовувати дешеву та кваліфіковану робочу силу.

Таким чином, можна констатувати, що в Україні постійно ведеться певна робота з активізації інвестиційної діяльності, проте інвестиційний клімат залишається несприятливим, що призводить до гострої нестачі інвестиційних ресурсів в економіці. У подальшому при формуванні державної політики у сфері інвестування необхідно враховувати міжнародний досвід та посилити роль банків у розвитку інвестиційних відносин не тільки на внутрішньому, а й на зовнішньому рівні.

Заслуговує на увагу державна Програма економічних реформ України на 2010–2014 роки, що розроблена на виконання поставленого Президентом України завдання з відновлення економічного зростання й модернізації економіки країни [5, с. 40]. Реформи будуть спрямовані на побудову сучасної, стійкої, відкритої й конкурентоспроможної у світовому масштабі економіки, формування професійної й ефективної системи державного управління, і зрештою – на підвищення добробуту українських громадян.

У сфері залучення інвестицій і розвитку підприємництва основними завданнями мають стати: розширення й підтримка діяльності мережі бізнес-центрів, бізнес-інкубаторів, інноваційних центрів, технопарків та інших об'єктів інфраструктури підтримки підприємництва; забезпечення ефективності та прозорості функціонування механізмів державно-приватного партнерства (ДПП); встановлення методології оцінювання ефективності проектів, забезпечення прозорого механізму проведення конкурсів, запровадження ефективної системи мотивації й контролю в органах, відповідальних за реалізацію проектів ДПП з боку держави; створення умов для розвитку саморегульованих організацій і поступове передання їм частини функцій державного регулювання й контролю; забезпечення інформаційної й організаційної підтримки іноземним інвесторам; створення на окремих територіях спеціальних режимів залучення інвестицій.

Висновки

Таким чином, для розвитку інвестиційного процесу держава повинна подбати про створення потужного інвестиційного банку. Також необхідно скасувати обмеження щодо інвестування комерційних банків у статутні фонди підприємств, вирішити проблему макроекономічної стабільності і наявності тенденцій економічного зростання; врегулювати порядок надання пільг інвесторам, що реалізують інвестиційні проекти в пріоритетних галузях чи регіонах. Держава має контролювати суми і своєчасність сплати обов'язкових платежів учасниками інвестиційного процесу. За державою залишаються функції законодавчого сприяння інвестиційному процесу, визначення пріоритетних для інвестування сфер і спрямування потоку інвестицій через їх стимулювання у пріоритетні сфери. Тільки комплексний підхід або постійне «супроводження» з боку державних органів іноземних інвестицій може забезпечити їх ефективне використання.

Література

1. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 25 квітня 1996 року // Електронний ресурс. – <http://legalaid.com.ua/zu-pro-rezhym-inozemnoho-investuvannya/>
2. Абрамович І.А. Напрямки активізації державної політики щодо залучення іноземних інвестицій в економіку України / І.А. Абрамович // Інвестиції: практика та досвід. – 2007. – №1. – С. 16–19.
3. Балануца О. Особливості фінансово-економічного регулювання іноземних інвестицій в Україні / О. Балануца // Вища школа. – 2008. – №12. – С. 54–61.
4. Положення про порядок здійснення в грошовій формі іноземних інвестицій в Україну та повернення іноземному інвестору його інвестицій, а також репатріації прибутків, доходів, інших коштів, одержаних від інвестиційної діяльності в Україні: Затверджено постановою правління Національного банку України від 14 жовтня 2004 р. №482 // Все про бухгалтерський облік. – 2004. – №1. – С. 15–16.
5. http://www.presidnt.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_1.pdf.

В.В. ВІРЧЕНКО,

к.е.н., доцент кафедри економічної теорії економічного факультету Київського національного університету ім. Т. Шевченка

Кредитні спілки як механізм кооперації та фінансової підтримки працівників підприємств

У статті досліджуються особливості розвитку кредитної кооперації, сутність та функції кредитних спілок. Проаналізовано сучасний стан вітчизняної системи кредитної кооперації. Визначено основні напрями вдосконалення механізму регулювання кредитної кооперації в Україні.

В статье исследуются особенности развития кредитной кооперации, сущность и функции кредитных союзов. Проанализировано современное состояние отечественной системы кредитной кооперации. Определены основные направления совершенствования механизма регулирования кредитной кооперации в Украине.

The peculiarities of credit co-operation's development, essence and functions of credit unions are investigated. Modern condition of the domestic system of credit co-operation is analyzed. Principal directions of development of the mechanism of credit co-operation's regulation in Ukraine are determined.

Постановка проблеми. Боротьба із наслідками світової фінансової кризи вимагає переорієнтації механізму державного регулювання на активне стимулювання економічного зростання. Швидкість економічних перетворень залежить в основному не стільки від можливостей державного бюджету, скільки від розвитку фінансового сектору, насамперед інституційної структури фінансового ринку. При цьому увага має

проділятися не лише розвитку банківської системи, а й становленню альтернативних по відношенню до банківських установ фінансових інститутів – кредитних спілок, які також формують інвестиційний потенціал країни, створюючи додаткове джерело фінансово-кредитних ресурсів. На жаль, сектор кредитної кооперації відноситься до одного з найменш розвинутих елементів фінансової системи України. Відсутність розгалуженої системи кредитних спілок поряд із диспропорціями у територіальній структурі банківської системи призводить до нерівномірного розвитку окремих регіонів України, що негативно впливає на швидкість економічного зростання.

Лише територіальні одиниці, в межах яких розташовані великі підприємства, можуть залучити достатній обсяг інвестиційних ресурсів і розраховувати на подальше зростання інвестиційної активності фінансових інститутів у регіоні. В той же час низька інвестиційна привабливість окремих областей призводить до згортання діяльності фінансових інститутів на їх території та закриття банківських філій через низьку прибутковість. Крім того, навіть за умов існування філій депозитних установ може відбуватися прихований перерозподіл залучених до банківської системи заощаджень місцевого населення в регіоні, що відзначаються підвищеною прибутковістю кредитних операцій та низькими фінансовими ризиками. Дана ситуація пояснюється тим фактом,